

Правовий статус посадових осіб місцевого самоврядування в умовах реформування системи публічної служби

Реформування системи публічної служби в Україні є одним із ключових напрямів модернізації публічного управління та забезпечення ефективного функціонування органів державної влади і місцевого самоврядування. В умовах децентралізації влади та посилення ролі територіальних громад особливого значення набуває вдосконалення правового регулювання служби в органах місцевого самоврядування, оскільки саме посадові особи забезпечують реалізацію повноважень органів місцевого самоврядування, надання публічних послуг населенню та виконання завдань місцевого значення.

Важливою складовою реформування служби в органах місцевого самоврядування є оновлення підходів до визначення правового статусу посадових осіб місцевого самоврядування. Сучасні тенденції розвитку публічної служби передбачають посилення професіоналізації кадрового складу, удосконалення механізмів добору та проходження служби, забезпечення доброчесності, політичної неупередженості та підвищення рівня відповідальності посадових осіб. У зв'язку із зазначеним, дослідження особливостей правового статусу посадових осіб місцевого самоврядування в умовах реформування системи публічної служби набуває не лише теоретичного, а й практичного значення для подальшого вдосконалення адміністративного законодавства та підвищення ефективності діяльності органів місцевого самоврядування.

Правовий статус посадових осіб місцевого самоврядування є однією з ключових категорій адміністративного права, оскільки визначає місце відповідних суб'єктів у системі публічного управління, обсяг їхніх прав та обов'язків, межі компетенції, а також гарантії та юридичну відповідальність під час здійснення службової діяльності. У сучасній юридичній науці правовий статус традиційно розглядається як сукупність закріплених нормами права прав, обов'язків, повноважень, гарантій та відповідальності суб'єкта, що визначають його правове становище у відповідних суспільних відносинах [1, с. 191].

Специфіка правового статусу посадових осіб місцевого самоврядування зумовлена особливостями місцевого самоврядування як самостійної форми публічної влади, гарантованої статтею 7 Конституції України [2]. Відповідно до статті 2 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування», посадовою особою місцевого самоврядування визнається особа, яка працює в органах місцевого самоврядування, має відповідні посадові повноваження щодо здійснення організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій і отримує заробітну плату за рахунок місцевого бюджету [3]. Аналогічне визначення міститься і в Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» [4].

Аналіз законодавства та наукових підходів дає підстави виокремити основні ознаки правового статусу посадових осіб місцевого самоврядування.

По-перше, він має публічно-правовий характер, оскільки діяльність відповідних осіб пов'язана з реалізацією функцій та повноважень територіальної громади. По-друге, такий статус є спеціальним, адже його зміст визначається не лише загальними нормами трудового законодавства, а й спеціальними нормами адміністративного права та законодавства про місцеве самоврядування. По-третє, посадові особи місцевого самоврядування наділені владними повноваженнями, що дає їм можливість приймати обов'язкові для виконання рішення у межах компетенції відповідного органу. Додатково законодавство встановлює спеціальні гарантії проходження служби, вимоги щодо доброчесності, професійної компетентності та запобігання корупції [5].

Особливого значення в умовах реформування системи публічної служби набуває визначення місця посадових осіб місцевого самоврядування у системі суб'єктів публічної служби. У сучасній адміністративно-правовій доктрині публічна служба розглядається як узагальнююча категорія, яка охоплює державну службу, службу в органах місцевого самоврядування та інші види професійної діяльності, пов'язані з реалізацією публічних функцій держави та територіальних громад [6, с. 4]. Відповідно, посадові особи місцевого самоврядування є самостійним видом публічних службовців, які здійснюють професійну діяльність в інтересах територіальної громади та реалізують завдання місцевого самоврядування.

Водночас, посадові особи місцевого самоврядування не належать до категорії державних службовців, що обумовлено відмінною правовою природою місцевого самоврядування як форми публічної влади, відокремленої від системи органів державної влади. Саме тому, законодавство встановлює окремий порядок вступу на службу, проходження служби, присвоєння рангів, оцінювання службової діяльності та припинення службових відносин для відповідної категорії службовців. Разом із тим, сучасні реформи публічної служби спрямовані на поступове зближення правових механізмів функціонування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування шляхом запровадження єдиних стандартів професіоналізму, політичної неупередженості, доброчесності та ефективності службової діяльності.

Таким чином, правовий статус посадових осіб місцевого самоврядування є комплексною адміністративно-правовою категорією, яка визначає їхнє місце у системі публічної служби, обсяг повноважень, гарантій та юридичної відповідальності. Посадові особи місцевого самоврядування становлять самостійну категорію публічних службовців, діяльність яких спрямована на реалізацію завдань і функцій територіальних громад. Реформування системи публічної служби зумовлює необхідність подальшого вдосконалення правового регулювання служби в органах місцевого самоврядування на засадах професіоналізму, доброчесності та політичної неупередженості. Важливим напрямом таких змін є зближення стандартів проходження служби в органах місцевого самоврядування та державної служби із збереженням самостійної правової природи місцевого самоврядування.

Література:

1. Остапенко О.І. Адміністративне право України (загальна частина) :

навч. посіб. / Остапенко О. І. Ковалів М. В., Єсімов С. С. та ін.; вид. 2-е, доп. Львів : СПОЛОМ, 2021. 616 с.

2. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

3. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 7 черв. 2001 р. № 2493-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>

4. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 трав. 1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

5. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>

6. Гаврильців М. Т., Лук'янова Г. Ю. Правовий статус публічних службовців та перспективи його модернізації в Україні. *Право і суспільство*. 2019. № 3. С. 3-9.